

Naturklagenævnets afgørelse
af 23. april 2009
i sagen om fredning af øen Egholm i Aalborg Kommune
(j.nr. NKN-111-00045)

Fredningsnævnet for Nordjylland, Sydøstlige del, har den 27. maj 2008 afvist det af Danmarks Naturfredningsforening fremsatte forslag til fredning af øen Egholm. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening.

Sagen blev rejst af Danmarks Naturfredningsforening den 17. november 2006 overfor det daværende Fredningsnævn for Nordjyllands Amt og omfatter øen Egholm på ca. 605 ha. Øen er privatejet, bortset fra ca. 22 ha, der ejes af Aalborg Kommune.

Den vestligste tredjedel af øen er udpeget som henholdsvis EF-habitatområde nr. 15 – Nibe bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal, som EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 1 – Ulvedybet og Nibe Bredning og som Ramsarområde. Derudover forekommer en række arter, der er optaget på bilag IV til habitatdirektivet, bl.a. strandtudse, løgfrø, stor vandsalamander og flere arter af flagermus.

Det daværende Nordjyllands Amt vedtog den 9. september 2003 et regionplantillæg med VVM-vurdering for en 3. Limfjordsforbindelse til aflastning af Limfjordsbroen og tunnelen, der indeholder en gennemgang af tre forskellige linjeføringer, hvoraf den vestligste fører over Egholm. I VVM-redegørelsen var angivet en række forhold, der var forudsat vurderet i projekteringsfasen, først og fremmest vurderinger af Egholmlinjens påvirkning af Natura 2000 området vest for linjeføringen og vurderinger af strømforholdene i fjorden. Nævnet underkendte efter klage fra bl.a. Danmarks Naturfredningsforening tillægget som ugyldigt, idet VVM-redegørelsens beskrivelse af habitatområder, herunder udpegningsgrundlaget og dermed vejføringens forventede konsekvenser, var mangelfuldt og levede ikke op til forpligtelserne efter direktivet. Amtet havde heller ikke undersøgt og redegjort nærmere for de i bilag IV beskyttede arter, herunder strandtudsen.

Amtet vedtog i september 2006 et fornyet regionplantillæg nr. 211 for en 3. Limfjordsforbindelse med tilhørende VVM-redgørelse. Skov- og Naturstyrelsen nedlagde den 15. november 2006 veto mod tillægget, idet styrelsen ikke fandt, at kravene i habitatbekendtgørelsen og habitatdirektivet var opfyldt med hensyn til kravet om med rimelig sikkerhed at kunne vurdere, at der ikke blive tale om væsentlige negative påvirkninger af integritet og udpegningsgrundlag eller af bilag IV arter.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker med fredningsforslaget en permanent sikring og udvikling af Egholms meget betydningsfulde natur- og landskabsværdier samt store rekreative kvaliteter. Det har gemmen en lang årrække været et stort ønske for foreningen af sikre øens natur og miljø, der er helt uberørt af byudvikling, uanset beliggenheden tæt på Aalborg. Det er netop denne beliggenhed, der ifølge foreningen gør øen særlig fredningsværdig.

I begrundelsen for en fredning indgår også planerne om en 3. Limfjordsforbindelse over øen samt risikoen for en vilkårlig landskabsudvikling, der overvejende vil blive bestemt af de markedsøkonomiske kræfter og uden en sikring af strandengene i takt med at havet stiger.

Fredningsnævnet besigtigede området og holdt offentligt møde den 14. maj 2007. Nævnet besluttede at indlede fredningssagen. Danmarks Naturfredningsforening blev dog anmodet om at fremsende yderligere materiale, da fredningsforslaget, der bar præg af et ønske om at forhindre vejanlæg og bevaring af status quo, ifølge fredningsnævnet burde være mere specificeret med hensyn til konsekvenserne af en fredning, internationale beskyttelseshensyn samt mere specifikt med hensyn til virkning på den fremtidige landbrugs- og skovdrift.

Danmarks Naturfredningsforening fremsendte den 31. august 2007 et revideret fredningsforslag til fredningsnævnet. Heri redegjorde foreningen bl.a. for områdets betydning for lysbuget knor-tegås og for mosehornuglen.

Ifølge fredningsforslaget er formålet at sikre øens landskab og særprægede ø-natur, at bevare og forbedre levemulighederne for plante- og dyrelivet, at bevare og forbedre områdets landskabelige og naturmæssige kvaliteter, at sikre de kulturhistoriske og geologiske kvaliteter, at skabe grundlag for naturpleje og naturgenopretning, at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, at sikre og forbedre offentlighedens adgang, at sikre at området ikke gøres til genstand for fremtidig byudvikling og at medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som området er udpeget for.

Fredningen indeholder bestemmelser, der forbyder terrænændringer samt opførelse af bebyggelse og faste anlæg, idet fredningen dog ikke er til hinder for opførelse af erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri.

Skovdriften på fredskovspligtige arealer skal være ekstensiv og skovene skal drives med pluk-hugst eller henligge som urørt skov. Landbrugsdriften kan forsætte som hidtil. Der er forbud mod anvendelse af gødning, sprøjtemidler og kalk på strandenge, ferske enge og overdrev omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der er forbud mod etablering af pelsdyrfarme og opførelse af drivhuse til gartneriformål. Der er ligeledes forbud mod dyrkning med utraditionelle afgrøder som f.eks. energipil.

Fredningen er ikke til hinder for etablering af nye stier mv. eller for at der kan ske oprydning.

Fredningen indeholder bestemmelser om pleje. Fredningen er ikke til hinder for flytning af det nuværende dige til en placering længere inde i landet, for etablering af vandhuller, søer eller lignende eller for rejsning af løvskov i begrænset omfang.

Området skal uden for de udyrkede arealer holdes åbent og tilgængeligt for offentligheden. Det gælder også arealer, som er hegnede af hensyn til græssende dyr.

Fredningsnævnet fandt det fortsat ikke oplyst, i hvilket omfang en eventuel fredning vil få konsekvenser for internationale beskyttelseshensyn, herunder i hvilket omfang disse beskyttelseshensyn kræver fredning set i forhold til den belastning, som må formodes at ville blive påført Egholm i forbindelse med et eventuelt motorvejsbyggeri.

Fredningsnævnet fandt, at forslaget fortsat er noget uklart i henseende til de byrder, der vil blive pålagt de enkelte lodsejere, og at det vil være meget vanskeligt at opgøre erstatningen.

Nævnet besluttede derfor at anmode Miljøcenter Aalborg om redegøre nærmere for i hvilket omfang en påtænkt motorvejsforbindelse over øen kan forventes at få indflydelse på livsvilkårene for strandtudsen og lysbuget knortegås samt om der bør tages særlige hensyn til mosehornuglen, og Aalborg Kommune om at oplyse i hvilket omfang Egholm udgør et aktiv i forbindelse med undervisning i biologi og naturkendskab.

Miljøcentret udtalte bl.a., at der er registreret strandtudser på stort set hele øen. Skov- og Naturstyrelsens veto vedrørte især antallet af erstatningsbiotoper samt omfanget af paddehegn, der

afspærrer dyrenes adgang til vejanlægget og dermed forhindrer eller reducerer antallet af trafikdræbte individer. Lysbuget knortegås må som sådan anses for en truet art. Arten er generelt mest følsom overfor forringet fødetilgængelighed og forstyrrelser, hvor mennesker og hunde kan ses af fuglene. Skov- og Naturstyrelsens veto vedrørte ikke VVM-vurderingens behandling af lysbuget knortegås og det må derfor antages, at de hensyn der blev foreslået taget, var tilstrækkelige. Mosehornuglen yngler på store åbne heder, klitter og strandenge. Området langs Himmerlands kyst syd for Egholm og sandsynligvis også dele af Egholm rummer i dag overvintrende mosehornugler. Det antages, at overvintrende fugle ikke så hyppigt er udsat for trafikdrab. Trafikdrab er hyppigst blandt ungfugle, der lige er begyndt at flyve. Risikoen for trafikdrab kan ned sættes ved hensigtsmæssig udformning af vejanlægget.

Det er samlet miljøcentrets vurdering at opdatering af den eksisterende VVM- vurdering med en grundigere undersøgelse af paddeforekomsten langs hele forslaget til motorvejstracéet og en styrkelse af afværgeforanstaltninger gennem bindende krav og ikke blot hensigtserklæringer, vil kunne godkendes af By- og Landskabsstyrelsen.

Det vurderes således, at øens internationale og nationale naturbeskyttelsesinteresser ikke vil blive påvirket væsentligt, hvis der opstilles de rigtige vilkår i en VVM godkendelse.

Aalborg Kommune redegjorde indgående for undervisningen i tilknytning til naturskolen på Egholm og i tilknytning til kommunens naturture samt anden form for naturinformation.

Kommunen understregede, at øen udgør et væsentligt aktiv i forbindelse med undervisning i biologi og naturkendskab. Øens bynære beliggenhed og egenart som en ø bevirker, at øen er et af kommunens vigtigste aktiviteter i forbindelse med skolebørns undervisning i biologi og naturforståelse. Øen har tilsvarende værdi for større grupper af voksne, der deltager i kommunens offentlige naturvandring på øen. Selv om størstedelen af øen er opdyrket agerland findes der dog på strandengene, på de udyrkede arealer, i skovene og langs markvejene og på det lave vand øen rundt en særdeles spændende og varieret naturlig plante- og dyreverden, som er udgangspunkt for undervisningen i biologi og naturkendskab. De gode bybusruter til færgen og selve færgeturen til øen er også en fordel for undervisningen.

Fredningsnævnet har i den trufne afgørelse lagt til grund, at Danmarks Naturfredningsforening i lyset af de påtænkte planer om etablering af en 3. motorvejsforbindelse, har tilsigtet en permanent sikring og udvikling af Egholms natur- og landskabsværdier samt rekreative kvaliteter i nærheden af Danmarks 4. (nu 3.) største by og således har rejst fredningssagen med det hoved-

formål at undgå, at etablering af en motorvejsforbindelse griber forstyrrende ind på øens naturværdier.

Efter at have indhentet yderligere oplysninger lægger fredningsnævnet endvidere til grund, at en væsentlig del af øen er omfattet af strandbeskyttelseslinjen og naturbeskyttelseslovens § 3 (strandenge), at fredningsforslaget også i den reviderede udgave i vidt omfang åbner mulighed for en bevarelse af status quo i henseende til landbrugs- og skovdrift og at de rekreative interesser, der knytter sig til øen og dens nære beliggenhed ved Aalborg, i tilstrækkeligt omfang kan tilgodeses, uanset om de områder, der for en væsentlig del ejes af Aalborg Kommune, er undergivet fredning eller ej.

For så vidt angår strandtudsens og lysbuget knortegås antager fredningsnævnet på baggrund af de indhentede oplysninger, at disse arters tilstedeværelse og udvikling på Egholm vil være tilstrækkeligt beskyttet af de allerede eksisterende offentligtretlige reguleringer og den påtænkte VVM-redegørelse i forbindelse med et eventuelt motorvejsbyggeri.

På den baggrund og idet fredningsnævnet lægger til grund, at de hensyn, der kan tale for at værne øens natur og miljø så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for dyre- og plantelivet, ikke forudsætter en fredning, har fredningsnævnet afvist det fremsatte fredningsforslag.

Danmarks Naturfredningsforening har i klagen anført, at det gennem mange år har været et stort ønske hos foreningen at sikre Egholms natur og miljø. Øen er helt uberørt af byudvikling trods den umiddelbare beliggenhed til Aalborg, hvilket gør den særdeles fredningsværdig. En væsentlig del af øen er udpeget som Natura 2000 område.

Øen rummer desuden, især langs nordsiden, en del intakte strandenge. Med stigende vandstande på grund af klimaforandringer kan det ikke udelukkes, at strandengene bliver oversvømmede. Behovet for at sikre og udvide øens nationale og internationale naturværdier kombineret med øens store og voksende rekreative betydning gør fredning til en oplagt ramme om den udvikling, der bør ske på øen, så det ikke bliver en vilkårlig udvikling præget af et massivt motorvejsanlæg, der får lov til at præge øen.

I foreningens overvejelser og begrundelse for en fredning er også indgået planerne om at placere en 3. Limfjordsforbindelse over øen. Et sådant vejanlæg vil virke som en fysisk barriere mellem øens østlige og vestlige del og vil være et voldsomt indgreb i et ellers uberørt landskab. En sådan fast forbindelse vil utvivlsomt være et aktivt for øens beboere, men vil også ændre radikalt på

typen af turister til øen, som i stigende grad vil blive bilister mod i dag cyklister og gående. Samtidig vil øen blive stærkt påvirket af motorvejsstøj, hvilket vil have en negativ indflydelse på øens rekreative værdier og kvaliteter.

Det er i øvrigt også tvivlsomt om Danmark, såfremt motorvejsprojektet bliver en realitet, lever op til sine internationale forpligtelser.

Flere myndigheder har gennem årene vurderet, at det er endog meget problematisk at anlægge en vej hen over Egholm. Alligevel har fredningsnævnet besluttet at afvise en fredning af øen, som ellers vil kunne danne den ramme om Egholms uberørte landskab, særligt beskyttede arter og naturområder og rekreative kvaliteter, som vil give øen en permanent beskyttelse og være grundlaget for øens udvikling.

Hovedformålet med fredningen er at sikre og udvikle de store rekreative værdier samt sikre og forbedre forholdene for øens plante- og dyreliv. Konsekvensen af en sådan beskyttelse vil forhåbentlig være, at en motorvejsforbindelse må opgives.

By- og Landskabsstyrelsen har henholdt sig til Skov- og Naturstyrelsens tidligere udtalelse til fredningsnævnet, hvorefter styrelsen helt overvejende vil have fokus på fredningssager, der har en klar national interesse, hvilket styrelsen ikke mener er tilfældet i denne sag.

Aalborg Kommune har understreget, at man alene har foretaget en fredningsteknisk vurdering af det foreliggende fredningsforslag og vurderet fredningens egnethed til at sikre de opstillede formål, og ikke om en fredning er nødvendig eller ønskelig for Egholm.

Et væsentligt formål med fredningen er at sikre truede dyrearter, særligt strandtudsen og lysbuget knortegås. Som det fremgår af udtalelsen fra Miljøcenter Aalborg vil en broforbindelse først og fremmest kunne påvirke lysbuget knortegås i forbindelse med dens fouragering på søterritoriet, da den er afhængig af udbredelsen af ålegræs. Det er uoplyst, hvorfor fredningsforslaget ikke indeholder de pågældende arealer på søterritoriet med henblik på beskyttelse heraf og af forekomsten af ålegræs.

For så vidt angår strandtudsen sikrer fredningen ikke bevarings- og levevilkår, idet fredningsforslaget kun indeholder en "ikke til hinder for" bestemmelse for etablering af søer, vandhuller mv., således at disse alene kan etableres efter nærmere aftale med lodsejerne.

Fredningen indeholder heller ikke bestemmelser der sikrer, at digerne trækkes tilbage eller væsentlige forbedrede muligheder for friluftslivet.

Bestemmelsen om forbud mod terrænændringer kan i det væsentlige benyttes til at forhindre anlæg af en motorvej over øen.

Bestemmelserne om skovdrift får kun virkning for kommunens skove, der allerede drives ekstensivt, og bestemmelserne om landbrugsdrift indeholder alene forbud mod utraditionelle afgrøder og en plejeret for § 3 arealer.

Kommunen har sammenfattende vurderet, at fredningen har et meget bredt og upræcist formål, som der kun i meget begrænset omfang følges op på i fredningsbestemmelserne. Fredningen indeholder således mange "ikke til hinder for" bestemmelser, som ikke sikrer formålene, således at fredningen bliver uden væsentligt indhold og brugbarhed i forhold til de opstillede mål.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling har deltaget 9 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Lars Busck (Formand), Ole Pilgaard Andersen, Martin Glerup, Leif Hermann, Lykke Outzen, Vibeke Peschardt, Poul Søgaard, Jens Vibjerg og Henrik Waaben.

Naturklagenævnet har den 16. april 2009 besigtiget øen og holdt offentligt møde.

Naturklagenævnet udtaler:

Naturklagenævnet finder, at området rummer natur- og landskabelige værdier som sammenholdt med de rekreative interesser, der er knyttet til øen, først og fremmest på grund af den nære beliggenhed til Aalborg, vil kunne begrunde en fredning.

Ifølge det foreliggende fredningsforslag har fredningen til formål sikre og udvikle disse værdier, bl. a. gennem naturpleje og genopretning.

Naturklagenævnet finder imidlertid ikke, at der med de foreslåede fredningsbestemmelser er taget stilling til, hvilke foranstaltninger, der konkret skal iværksættes for at nå de opstillede mål, bl.a. i relation til en forbedring af de naturmæssige kvaliteter og levedulighederne for plante- og dyrelivet. Flere bestemmelser er endvidere uklare. Det er ikke muligt at bedømme forslagens økonomiske konsekvenser på det foreliggende grundlag.

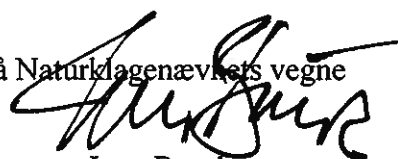
Danmarks Naturfredningsforening har heller ikke inddraget Aalborg Kommune i sagen uanset øens rekreative betydning og uanset gennemførelse af de påtænkte naturgenopretningsprojekter forudsætter kommunens positive medvirken.

Et flertal på 7 af nævnets medlemmer finder på den baggrund at fredningsnævnets afgørelse bør stadfæstes og det foreliggende fredningsforslag afvises.

Mindretallet (Martin Glerup og Leif Hermann) finder, at sagen bør hjemvises til fornyet behandling i fredningsnævnet med udgangspunkt i gennemarbejdede bestemmelser, der konkretiserer hvilke foranstaltninger, der skal iværksættes for at nå de opstillede mål med fredningen.

I overensstemmelse med flertallets stemmeafgivning går Naturklagenævnets afgørelse herefter ud på, at Fredningsnævnet for Nordjylland, Sydøstlige del's afvisning af det fremsatte fredningsforslag stadfæstes.

På Naturklagenævnets vegne

Lars Busck

Formand